

JAUNOSIOS VAINIKĖLIS PIETRYČIŲ LIETUVOS LENKŲ VESTUVĖSE XX A. PABAIGOJE – XXI A. PRADŽIOJE

Alina Tomaševič, Jonas Mardosa

ABSTRACT

The presented here article analyses the features of a language occurring in the border. The results were. Based on field research material and analysis of different authors the article analysis characteristics of Southeast Lithuanian Polish bridal coronet twinning and materials used for coronet. Customs of the first wedding day evening related to the symbol are analyzed. The task is to determine whether in Lithuanian Polish weddings bridal coronet is distinctive example of Lithuanian Polish wedding traditions or it is synthesis of Polish and Lithuanian wedding ceremony and customs. It is concluded that distinctive traditions of use of material for Southeastern Lithuanian Polish wedding coronet are developing. Also Lithuanian customs are taken over and treated meaningfully. Therefore during the wedding through symbol it is aimed to highlight ethno-cultural distinction of Southeastern Lithuanian population.

KEY WORDS: wedding traditions, Lithuania, Poland, bridal coronet, ruses, myrtles, coronet burning, coronet safekeeping.

ANOTACIJA

Straipsnyje nagrinėjami Pietryčių Lietuvos lenkų jaunosios vainikėlio pynimo, žaliavos, iš kurios pinamas vainikėlis, ypatybės ir su simboliu susiję papročiai pirmosios vestuvių dienos vakare. Atliktas nuotakos vainikėlio vaidmens vestuvių papročiuose ir apeigose tyrimas leidžia teigti, kad Pietryčių Lietuvoje lenkų vestuvėse šio simbolio naudojimo tradicijos yra susijusios su kitiems Lietuvos regionams ir kaimyniniams kraštams būdingais papročiais. Tyrimas rodo, kad formuojantis savitoms Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvių vainikėlio žaliavos naudojimo tradicijoms perimami ir sąmoningai naujai traktuojami lietuviški papročiai bei simboliu išryškinamas krašto gyventojų etnokultūrinis savitumas.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: vestuvių tradicijos, Lietuva, Lenkija, jaunosios vainikėlis, rūtos, mirtos, vainikėlio deginimas, vainikėlio saugojimas.

*Alina Tomaševič, MA; Dr. Jonas Mardosa, Vilnius Pedagogical University
Faculty of History, Department of Baltic Prehistoric Studies
Studentų str. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania
E-mail: j.mardosa@gmail.com*

Įvadas

Tarp apeiginių vainikų išskirtinę ir stabiliai reikšmingą vietą laike užima vestuvinis vainikėlis. Šiuolaikinių vestuvių apeigų sistemoje tai vienas esminių nuotakos simbolių, puošiančių jos galvą. Vainikėlio semantika ir naudojimo apimtis vestuvių apeigose kinta laike ir konkrečiose vestuvėse. Be simbolinės ir sakralios dimensijos, jame aptinkame ir maginės reikšmės pėdsakų, kurie buvo itin svarbūs tradicinėje kultūroje. Tačiau vestuviniame merginos apdare vainikėlis yra nuotakos ženklas, ir visos prasmės, naudojimo tikslai yra išvestiniai iš paradigminės vainikėlio reikšmės. Kita vertus, vainikėlio paskirtis nevienareikšmiškai interpretuojama, dar didesnė yra regioninė bei etninė simbolio prasmė, naudojimo apeigose įvairovė. Todėl natūraliai kyla klausimas, kaip daugianacionalinėje aplinkoje besireiškiančios skirtingos etnokultūrinės tradicijos atsiliepia vestuvinėse vainikėlio gaminimo, naudojimo apeigose ir tolesniame jaunosios gyvenime. Lietuvos mastu šiai problemai spręsti palanki dirva yra polietniškumu pasižyminti Pietryčių Lietuva, todėl straipsnio objektu pasirinkome vieną šiuolaikinės Pietryčių Lietuvos lenkų kultūros aspektą – vestuvinį nuotakos vainikėlį ir su juo susijusias apeigas bei papročius.

Pietryčių Lietuva patenka į Dzūkijos etnografinį regioną, kurio rytinės ribos nusidriekia į kaimyninę Baltarusiją, todėl substratinis dzūkų liaudies kultūros klodas sudaro šiuolaikinės Pietryčių Lietuvos etnografinio savitumo pagrindą ir kartu turi tęsinį Baltarusijos pasienio su Lietuva rajonuose ir net tolimesnėse jos vietovėse. Ilgaamžė krašto istorija pasižymėjo aktyviais etnokultūriniais procesais. Gana svarbus ne tik politine, bet ir kultūrine prasme buvo Pietryčių Lietuvos priklausymas Lenkijos valstybei 1920–1939 m. Taigi daugelio aplinkybių padarinys yra lenkų vyravimas šiuolaikiniame Pietryčių Lietuvos savivaldybių gyventojų kontingente¹, todėl Pietryčių Lietuvos etninės sudėties ypatumai verčia žvelgti į šiuolaikines vestuvių apeigas bei atskirus jų momentus kaip į etnokultūrinių procesų rezultatą.

Straipsnyje sieksime išnagrinėti Pietryčių Lietuvos lenkų jaunosios vainikėlio pynimo, žaliavos, iš kurios pinamas vainikėlis, ypatybes ir su simboliu susijusius papročius pirmosios vestuvių dienos vakare. Pabandysime pasekti esminius etninius simbolio savitumus, jo vietos ir vaidmens ypatybes pasirinktose vestuvių apeigose; kartu keliamo uždavinį nustatyti, ar Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvėse nuotakos vainikėlis yra savitas Lietuvos lenkų vestuvių tradicijų pavyzdys, ar tai Lenkijos ir Lietuvos vestuvinių apeigų bei papročių sintezė.

Etnologiniu požiūriu, įvairūs Lietuvos lenkų vestuvių klausimai, kaip ir kiti jų liaudies kultūros raidos ir būklės aspektai, etnologinėje literatūroje nėra suradę tinkamo mokslinio įprasminimo, todėl tema moksliniu požiūriu yra aktuali ir nauja. Tradicinės ir šiuolaikinės Dzūkijos vestuvių apeigos ir papročiai nėra tyrinėti plačiai. Regiono vestuvėms skirti straipsniai nagrinėja Dzūkijos etnografijos problematiką (Vyšniauskaitė 1983:113–118; Vyšniauskaitė 1989:132–139)², t. y. siekia atskleisti lietuviškąjį temos aspektą. Daugiau paskelbta lokalinio pobūdžio kraštotyrimų straipsnių (žr.: Čepienė 1972:208–219; Čepienė 1989:174–182; Čepienė 1971:255–264; Karaliūtė 1989:162–175; Karaliūtė 1966:159–174; Milius 1991:116–137; Vyšniauskaitė 2002:236–248). Tačiau visas publikacijas vienija diskurso bendrumas – nuotakos vainikėlio klausimai sudaro tik nedidelį tyrimų aspektą, todėl pasilieka neatskleisti šio simbolio kultūriniai ir etniniai savitumai.

Šiame straipsnyje su XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvių jaunosios vainikėliu susijusius klausimus nagrinėsime remdamiesi pirmiausia lauko tyrimų duomenimis, sukauptais XXI a. pradžioje pagal A. Vyšniauskaitės parengtą klausimyną (Vyšniauskaitė 2002a:77–80)³. Medžiagą etnografinių praktikų metu Vilniaus ir Šalčininkų rajonuose rinko VPU Istorijos fakulteto studentai. Daugiausia respondentų (46 asmenis) apklausė šio universiteto istorijos bakalaurė A. Tomaševič. 2007 m. balandžio pradžioje J. Mardosa duomenis straipsnio tema rinko iš Gardino srities gyventojų baltarusių ir lenkų (visa lauko tyrimų medžiaga tekste nurodoma pateikiant vietovės pavadinimą), atliko santuokos sudarymo papročių fiksavimo darbus Vilniuje ir Varšuvoje. Taip pat pasitelksime įvairių lenkų ir lietuvių, rusų ir baltarusių etnologinę literatūrą. Visa ši medžiaga leido į Pietryčių Lietuvos lenkų jaunosios vainikėlį pažvelgti platesniame geografiniame ir etniniame kontekste.

¹ 2001 m. Lietuvos gyventojų surašymo duomenimis, lenkai sudarė 61,23% Vilniaus rajono, o Šalčininkų savivaldybėje – 79,48% (įskaitant Šalčininkus) gyventojų. Apskaičiuota pagal: Gyventojai pagal... 2002:1923.

² Taip pat dzūkų vestuvės nagrinėtos Lietuvos vestuvių kontekste: Vyšniauskaitė 1995:271–395; Šidiškienė 2003:41; Šidiškienė 2006:106–135.

³ Iš viso apklausta apie 80 žmonių.

Vainikėlio pynimas

Nagrinėjamos temos požiūriu vienas iš svarbiausių vestuvių tradicijų momentų yra vakaras prieš vestuves. Lietuvoje šis vakaras vadinosi „mergvakariu“, „merginų vakaru“, „didvakariu“. Kadangi šio vakaro metu pinamas nuotakos vainikas, pagal šią funkciją išvakarės nuotakos ir jaunikio namuose dzūkuose vadintos „pintuvėmis“ arba „vakarone“ (Čepienė 1989:177). Pietryčių Lietuvos lenkai vestuvių išvakarių apeigas vadina „merginų vakaru“ (dziewiczy wieczór), kitaip tariant, mergvakariu, arba „dobranocka“ (labanaktis)⁴. Tradicinė mergvakario apeigų struktūra buvo sudėtinga ir pasižymėjo sakralumu. Vakare išreiškiama jaunosios atsisveikinimo su mergyste ir kaimo jaunimo bendruomene idėja, todėl mergvakaryje dalyvaudavo pamergės, jaunosios draugės, kiti kviestiniai svečiai, kaimo jaunimas⁵. Jo metu buvo šokama, išpinamos jaunosios kasos, teikiamos dovanos. Viena iš mergvakario esminių dalių buvo jaunosios vainikėlio pynimas. Šis vakaro apeigų aspektas išryškina daugumos lenkų ir lietuvių autorių, kurie pabrėžia jo svarbą vestuvių struktūroje (Fischer 1934:183; Vyšniauskaitė 1989:136)⁶. Vainiko pynimas lydima pamergių dainų ir nuotakos verkavimų. Taigi mergvakario struktūroje šis veiksmas yra svarbiausias, tačiau forma ir turiniu kintantis laike. XX a. pirmaisiais dešimtmečiais nuotakos ant galvos pradėjo dėti šydą ar veliumą, kuris keitė ant galvos dedamą vainikėlį. Vietoje ant galvos dedamo, XX a. pradžioje imtas pinti mažas vainikėlis arba šydas kaišomas rūtomis (Šidiškienė 2003:45).

Laipsniškai vestuvių apeigų sistemoje mergvakario reikšmė menko. Esminė riba, brėžianti mergvakario paplitimo masto intensyvumo skirtumus, yra XX a. vidurys ir antrosios pusės pradžia, kada mergvakariai sparčiai nyksta. Tam įtakos neabejotinai turėjo šeimos kūrimo principų pokyčiai. Sovietizavus Lietuvą prarandamas ekonominis santuokos sudarymo veiksnys. Gyventojų migracija, demografiniai pokyčiai kaime, gyvenimo modernizacija, miesto įtakos kaimo gyvenimui augimas ir kiti veiksniai ardė socialinius jaunimo ryšius, sovietmečiu pamažu nustojo funkcionuoti kaimo jaunimo bendruomenė. A. Vyšniauskaitės teigimu, Dzūkijoje nuo 1960–1964 iki 1980 m. mergvakarių (vakaronių) kiekis sumažėjo nuo 64% iki 20,7% (Vyšniauskaitė 1983:115)⁷. Autorė sovietmečio pabaigoje konstatavo, jog vestuvių išvakarių apeigos išnyko (Vyšniauskaitė 1990:14). Tačiau lauko tyrimai liudija mergvakarius gyvuojant XX a. pabaigoje – XXI a. pradžioje Pietryčių Lietuvoje. Tiesa, apklausos duomenys neleidžia išsamiai atsakyti į klausimą, ar šiandieniniai mergvakariai Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvių išvakarėse yra permanentinė ar atgijusi tradicija. Šiuolaikiniuose mergvakariuose vyrauja pramoginė tendencija, ir leidžia kalbėti apie miesto įtakos reikšmę jų funkcionavimui. Nepaisant to, mergvakariuose pastebimi įvairūs tradicinio vainikėlio pynimo variantai (Tabariškės; Mikašiūnų k., Šalčininkų r.; Ašmenos r. – Baltarusija).

Kita vertus, mergvakario struktūroje vainiko pynimas neteko apeiginės dimensijos, ir šis veiksmas suprantamas tik kaip jaunosios simbolio gaminimas. Todėl pynimas neretai iš išvakarių persikelia į vestuvių dieną. Pakito ir apeigose dalyvaujantys asmenys. Tradiciniame pynime šis veiksmas buvo kolektyvinė pamergių pareiga, o XX a. pabaigoje stebimas vainikėlio pynimas be jokių

⁴ Rytų slavai vakarą vadindavo „dievičnik“ (žr.: Чистов 1987:405), Latvijoje – „vaiņaga pušķošana“ (žr.: Устинова 1980:101).

⁵ Lenkijoje mergvakario apeigose negalėdavo dalyvauti moterys. Žr.: Hryń-Kuśmierk, Śliwa 2000:152–154; Zadrożyńska 2000:228–230.

⁶ Varėnos raj. Krokšlio k. jaunosios vainikas pintas 1950 m. Žr.: Čepienė 1989:177.

⁷ I. Čepienė abiejose pusėse vykusius pasilinksminimus prieš vestuves fiksavo Varėnos rajono vestuvėse 1970 m. Žr.: Čepienė 1971:255.

papročių jungtvių rytą, ir šį darbą atlieka kuri nors iš pamergių ar svočia (Vyšniauskaitė 1995:386)⁸, vyriausioji pamergė, vyro sesuo (Tabariškės, Šalčininkų r., Sapockinas – Baltarusija), jaunosios mama (Turgeliai; Dieveniškiai apyl., Šalčininkų r.), krikšto mama (Joniškio sen., Molėtų r.), netgi anyta (Ščiucinas – Baltarusija). Pietryčių Lietuvos regiono kaimuose vestuves švenčiančių Vilniaus rajono gyventojų mergvakaris kartais vyksta su draugėmis miesto naktiniame klube. Tai irgi svarus argumentas vainikėlio pynimą nukelti į vestuvių dienos rytą. Tada vainikėlį vyriausioji pamergė pina ryte prieš jaunojo atvykimą, o išimtiniais atvejais gali pinti vestuvių rytą pati jaunoji.

Esminių permainų įvyko ir jaunojo namuose vykusiose vakaro, skirto jaunosios vainikui pinti, apeigose. Tradicinėse vestuvėse Lietuvoje jaunikio namuose vykdavęs vakaras, skirtas patalpoms puošti ir jaunimo šokiams (kaip ir nuotakos namuose), vadintas „didvakariu“, taip pat „subatvakariu“. Lenkijoje šis vakaras žinomas „viengungio vakaro“ pavadinimu (Hryń-Kuśmerek, Śliwa 2000:152). Jaunikio namuose vakaro metu būdavo pinamas vainikas nuotakai. Dzūkijoje XX a. antrojoje pusėje įsigali jaunojo puokštės vežimas vietoje tradicinio vainikėlio (1960 m. vainikėlį vežė 45%, 1980 m. – tik 17,4% vestuvių) (Vyšniauskaitė 1983:116)⁹. Šiuolaikinėse Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvių išvakarėse vainikėlis nuotakai nėra pinamas, nes jaunasis, kaip ir lietuvių vestuvėse, nuo XX a. vidurio vietoje vainikėlio veža gėlių puokštes.

Nuotakos vainikavimas

Tradiciniame vestuvių apeigų modelyje svarbus ritualinis momentas buvo vainikėlio segimas nuotakai vestuvių rytą. XX a. antrojoje pusėje Pietryčių Lietuvoje jaunieji dažniausiai atsiklaupdavo prieš krikštasuolėje („pakūtėje“) kabančius šventųjų paveikslus, juos bučiuodavo, motina nuotakai prisegdavo vainikėlį ir abu stovinčius palaimindavo. Žinoma atvejų, kad anksčiau vainikėlį segdavo ir laimindavo atsiklaupusiai nuotakai (Kudirka 2001:191)¹⁰. Šiuolaikinėse Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvėse atsisveikinimas ir vainikėlio segimas išlaiko tėvams ir pačiam momentui būtiną iškilmingumą. Išsaugoma tradicinė vainikėlio segimo forma, kai jį prisega jaunosios motina. Kai kuriose vietose vainikėlį prie veliūmo prisega svočia (Kalveliai, Vilniaus r.). Tačiau įprastine tampa apeigos forma, kad iniciatyva tenka jaunajai ir ji pirmoji atsisveikina su tėvais. Sakralus vestuvių įžangos momentas palydimas jaunosios atsisveikinimo. Verbalinė atsisveikinimo forma neturi kanonizuotos išraiškos ir paprastai pateikiama improvizuotu tekstu. Įdomi šiuolaikinių vestuvių naujovė yra ta, kad atsisveikinimas gali būti pateikiamas rašto pavidalu, kurį dažniausiai skaito svočia. Tekste išreiškiama padėka, meilė ir pagarba tėvams bei jaunosios liūdesys apleidžiant gimtuosius namus. Perskaičiusi atsisveikinimo tekstą, svočia ragina jaunosios motiną prisegti dukrai prie veliūmo mirtos vainikėlį – mergystės simbolį, kurį jaunoji „paskutinį kartą šiandien nešios“ (Nemenčinė). Galima manyti, kad jaunosios verbalinė atsisveikinimo forma tarp Pietryčių Lietuvos lenkų yra tiesioginis Lenkijos vestuvinių papročių perėmimo faktas. Prielaidų šiam teiginiui kelia XX a. antrojoje pusėje Rytų Lietuvoje sakomos analogiškos pirmojo pabrolio oracijos vainiko įteikimo jaunajai metu, o populiarios gervėtiškių oraci-

⁸ Pagal tradiciją Dzūkijoje vyriausioji pamergė pindavo pati arba vadovaudavo pamergėms. Žr.: Čepienė 1977:41.

⁹ Baltarusijoje vainikėlio vežimo faktų žinoma iš XX a. 7-ojo dešimtmečio. Žr.: Karaliūtė 1989:167.

¹⁰ Vainikuojant latvių nuotakas pagrindinė figūra būdavo jaunosios brolis, kuris prieš išvykstant jai į jungtuves, mūvėdamas baltas pirštines, uždėdavo vainikėlį ir veliūmą nuotakai ant galvos. Žr.: Устинова 1980:101; Vyšniauskaitė 1989:136; Karaliūtė 1989:168.

jos, pasak E. Karaliūtės, perimtos iš lenkiškų knygelių (Karaliūtė 1989:167–168). Taigi ir šiuolaikinio jauniosios atsisveikinimo forma rodo kūrybiškai pritaikytas liaudies apeigas ir tradicijas.

Vainikėlio žaliava

Nuotakos vainikėlis turi ne vien jaunajai skirtą semiotinę reikšmę. Apeiginę prasmę ir gana įvairialypę semantiką yra akumuliravusi žaliava, iš kurios jis pinamas. Vainikėlio forma XX a. pirmojoje pusėje visoje Lietuvoje pamažu kito. Tačiau lietuvių vestuvinis vainikėlis iki mūsų dienų išlaikė pagrindinę pynimui naudojamą žaliavą – rūtas. Pasak J. Matuso, šis augalas Bažnyčios įtakos veikiamas XV a. pabaigoje tapo merginos nekaltybės simboliu. Rūtos Lietuvoje atsirado XVI a., o kaime rūtų vainikėlis įsitvirtino XVII a. (Matusas 1962:43–44). Todėl teisus J. Baldauskas, kuris rūtos erotinės simbolikos dainose tyrimui skirtame straipsnyje teigė, kad simbolinė rūtos reikšmė atsirado dėl krikščioniškos ir pagoniškos kultūrų įtakos. Bažnyčios dėka rūta tapo „mergystės luomo (mergystės ar jaunystės stono) simboliu, kuomet seniau ji buvo tik mergos mergavimo (nuo jos lytinio brendimo iki nutekėjimo) simboliu“ (Baldauskas 1935:233). Neatsitiktinai rūtos tematika, kaip jaunystės ir mergystės išraiška, paplitusi lietuvių liaudies ir ypač mergvakario dainose (Mergvakario ir jaunojo... 1989:13–14). Taigi esant ypatingai rūtų svarbai merginos gyvenime ir vestuvių apeigose, jos tapo būtinu mergaitės darželio augalu. Jų puokšteles nešdavosi į bažnyčią, kaip merginos simbolį segėsi į kasas eidamos į šokius (Daunys 1969:235). Dzūkijoje iki XX a. 6–7-ojo dešimtmečių jauniosios atskyrimo apeigoje tėvas už rankos atvesdavo dukrą, kitoje laikydamas lėkštelę su stiklinėje įmerkta rūtos šakele, ir pavesdamas jaunajam tardavo: „Jei užpyksi, didesne kaip ši rūta nemušk“, o jaunoji iš vežimo išliedavo vandenį su rūta sau per galvą, palikdama tėvų namuose vargą ir rūtas draugėms (išsamiau – Vyšniauskaitė 1989:136). Tiesa, vestuvėse rūtos naudojamos ne vien šiuo tikslu. Sovietmečiu Lietuvoje atsirado paprotys užstalę puošti iš rūtų vainikėlio pagamintais jaunųjų inicialais, prisegtais prie rankšluosčio, taip pat taurelių bei lėkščių ir kitų atributų puošimas rūtomis.

Rūtos augalas žinomas ir kaimyninių tautų vestuvių papročiuose (Kudirka 2001:191; Vyšniauskaitė 2001:209; Alseikaitė 1996:46; Maceika 1998:44)¹¹. Rūtos vainikėliai XX a. pirmojoje pusėje buvo paplitę tarp Baltarusijos lietuvių. Tačiau šiuolaikinėje Baltarusijoje, lauko tyrimų duomenimis, rūtų nėra aptinkama vestuvių apeigose. Tradicinis Lenkijos jauniosios vainikėlis buvo iš rozmarino, mirtos arba rūtos šakelių, o nuo XX a. pradžios vis dažniau pastebima tendencija vestuvių vainikėlį pinti iš rūtos šakelių, ir toks pasirinkimas aiškinamas magine rūtos savybe, t. y. gebėjimu apsaugoti nuo piktų dvasių (Kowalski 1998:498–501)¹². Reikėtų pažymėti, kad ir krikščioniška rūtos semantika orientuota į nuotakos apsaugą nuo kerų, be to, rūta saugo Mariją (Becker 1995:216), ir tokia augalo prasmė tarsi turėtų būti artima Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvėms, kuriose krikščioniškasis motyvas gana stiprus. Pvz., švč. Mergelės Marijos atvaizdai aktyviai naudojami vestuvių apeigose, kaip minėjome, rūta žinoma ir Lenkijos vestuvėse. Tačiau lauko tyrimų medžiaga rodo, kad šiuolaikinių Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvėse vyrauja mirta.

Mirtos šakelės, naudojamos vainikams, neišsiskiria iš pasaulinio žalumynų simbolikos konteksto. Mirtos ir apelsino šakelių vainikas žinomas ankstyvaisiais krikščionybės laikais senovės Romoje (Kajackas 1998:269) kaip tradicinio vestuvinio vainikėlio žaliava, paplitusi tarp lenkų, moravų

¹¹ Rūtas papročiuose ir dainose mini Polesės gyventojai, nors dažniau vainikėliams naudojo žiemės šakeles (žr.: Климук 1983:268–269). Į nuotakos vainiką, kaip nekaltybės simbolį, rūtą pina ukrainiečiai, kaip nekaltybės simbolis rūta minima ir jų liaudies poezijoje (žr.: Курочкин 1982:146–147).

¹² Ir baltarusiai mini rūtą apsaugai skirtos dainos tekste. Žr.: Левкиевская 2002:250.

slovakų, baltarusių (Гура 1995:322). Latviai mirtos šakelę įpindavo į vainiką kaip amžinos meilės simbolį (Устинова 1980:105)¹³. Neatsitiktinai šiuolaikinėje Pietryčių Lietuvos lenkų traktuotėje mirtos suprantamos analogiškai kaip rūtos. Vilniaus r., Dūkštose, tiesiog teigiama, kad mirta simbolizuoja nekaltybę. Daug kur Vilniaus krašte mirtų vainikėlių prisegdavo ir prie jaunojo švarko atlapo. Lauko tyrimų metu mirta, kaip ir rūta, nefiksuojama šiuolaikiniuose Lietuvai gretimuose Baltarusijos rajonuose (tiek tarp baltarusių, tiek tarp lenkų), nors praeityje yra buvę mirtų naudojimo vainikėliui pinti atvejų. Antai Baltarusijoje, artimose Lenkijai ir Lietuvai Sapockino apylinkėse, Volkovyske lenkių atmintyje išlikęs vainikėlio pynimas iš mirtų XX a. viduryje. Netgi prisimenamas rimuotas posakis, lietuviškai skambantis taip: „Iš mirtos vainiką pyniau ir mieląjį pamilau“ (Sapockinas). Tarp Baltarusijos lietuvių Gervėčių apylinkėse XX a. pirmojoje pusėje vienintele žaliava buvusios rūtos, o „mirtos nelabai seniai įėjo į madą“ (Karaliūtė 1989:166).

Mirta menkai siejasi su lietuviška tradicija. Lietuvių traktuotėje mirta nėra palanki naudoti vestuvinėje praktikoje. Tauragnų apylinkėse, neturėdami rūtų, vainikėliui naudodavo mirtas, tačiau jų vengė, nes „laikė – senmergės gėlė“ (Žumbakienė 2005:819). Šiam teiginiui artimas požiūris žinomas ir Žemaitijoje, kur iš mirtų vainikėlių pindavo vyresnio amžiaus nuotakoms arba toms, kurios jau turėjo vaiką (Šiluva). Taip pat ir Suvalkijoje XX a. pradžioje sakytą, kad mirtos vainikėlių eidamos į jungtuves gali dėtis nusidėjusios merginos. Netgi teigta, jog mirtos reišė puikybę, o rūtos nekaltybę. Be to, mirtų vainiką jungtuvėse prisiseigusios nuotakos šeimyninis gyvenimas bus nelaimingas (Suvalkiečių vestuvės... 1953:38). Kita vertus, šiuolaikinės Lietuvos mastu mirta nėra naujovė ir ji siejama su protestantų kultūra. Antai Klaipėdos krašte nuo XIX a. pabaigos vestuvinis vainikėlis buvo pinamas iš mirtos šakelių (Senesniųjų Rusnės... 1992:200, 204; Vyšniauskaitė 1990a:184; Šidiškienė 2002:71–77). Galbūt iš vokiečių kultūros XX a. pradžioje mirtos plito (nors neprigijo) ir Suvalkijoje, nes U. Žemaitienė rašo, kaip jos vestuvėse teta būtinai liepė užsidėti mirtų vainikėlių, nes „dabar mirtos į madą eina, visos mergaitės perka ir brangiai moka“, o neišvengusi papuošimo mirtų vainikėliu, tradicines rūtas jaunoji pakišo po kasom ir šakelių paėmė į rankas (Suvalkiečių vestuvės... 1953:5–6). Taigi mirtos naudojimas vainikėliui tarsi teigtų apie Pietryčių Lietuvos lenkų šiuolaikinių vestuvių tradicijos artumą Mažajai Lietuvai, o konkrečiau – liuteronams, nes ir šiandien Tauragės liuteronai vainikėlius pina ne iš rūtų, o iš mirtų. Netgi krikštyti nešamo vaiko apklotas puošiamas mirtomis, naudojamas konfirmacijos apeigose (VPU stud. S. Germanavičiūtės informacija). Tačiau ryšių tarp Vakarų Lietuvoje gyvenančių liuteronų ir Pietryčių Lietuvos lenkų papročių vargu ar tikslinga ieškoti. Galima daryti prielaidą, kad panaudodami mirtos šakelės simboliką ir iš dalies pasitelkdami buvusį Lenkijos ir Baltarusijos kultūrinį patyrimą, Pietryčių Lietuvos lenkai kuria savarankišką šios teritorijos vestuvinio simbolio semantiką.

Taigi bendroje vestuvių tradicijų pokyčių tėkmėje Pietryčių Lietuvoje XX a. antrojoje pusėje stebime akivaizdžią tendenciją, kai nuotakos vainikėlis įgauna etniškumą išryškinančio simbolio bei įvaizdžio prasmę. Neabejotina, kad etniniais motyvais grindžiamas ir Punsko apylinkėse XX a. pabaigoje vietoje įprastinių rūtų plintantis žiemos pasirinkimas (Šidiškienė 2006:115)¹⁴. Šis nuolat žaliuojantis augalas žinomas kaimyninių tautų papročiuose. Antai ukrainiečiai žiemę tradiciškai įpindavo į vainiką kaip sudėtinę jo dalį, simbolizuojančią merginos skaistumą ir jaunystę apskritai, baltarusių literatūroje ji minima kaip rūtos pakaitalas (Курочкин 1982:145–146; Васілевіч 2005:140–141). Tačiau XXI a. pradžioje atliktų lauko tyrimų duomenimis, XX a. antrojoje pusėje

¹³ Latgalos baltarusiai, o kartais sentikiai, vainiką gamino iš rūtos arba mirtos. Žr.: Макашина 1978:150–151.

¹⁴ Mirta su žieme naudota ir pirmosios pamergės vainikėlyje Vidurio Lenkijoje XX a. pirmojoje pusėje. Žr.: Dekowski 1974:11–12.

žiemė yra pasitaikiusi Vakarų Baltarusijoje (Skidelis), bet nežinoma šiuolaikinėse Baltarusijos, kaip ir Lietuvos, vestuvėse. Yra užfiksuota, kad Vakarų Baltarusijoje XX amžiaus pabaigoje vainikėlis buvo pintas iš kambaryje augančio šparago (Ščiucinas, Skidelis). Vainikėliui pinti naudojamas amžinai žaliuojantis augalas (Lietuvoje žiemai rūtas merginos užklodavo ir taip išlaikydavo jų gyvybingumą), simbolizuojantis merginos nekaltybę¹⁵. Tačiau šiuolaikinės baltarusių nuotakos, kaip ir didelė dalis Lietuvos rusų jaunųjų, arba visiškai nededa, arba ant viršugalvio deda iš dirbtinių gėlių pagamintą vainikėlį, prie kurio yra tvirtinamas veliomas (2007 m. vasarą atliktų stebėjimų metu diademos ar karūnos formos dirbtinių gėlių nuotakos vainikėlis fiksuotas šiuolaikinėse vilniečių vestuvėse bei Varšuvos nuotakų galvos apdare). Akivaizdu, kad tokį jaunosios galvos puošimą pasirenkantieji yra praradę tradicinį maginį vainikėlio suvokimą. Susiaurėjus vainikėlio semantikos įvairovei ir, kaip matysime toliau, nuotakos nekaltybės dimensijai, išsaugomas tik jo simboliškumas, kuriame akcentuojama etninė jaunosios (ir pačių vestuvių) priklausomybė, ir galvos apdanga įgauna savitumo polietninėje Pietryčių Lietuvos aplinkoje. Kita vertus, vainikėlis kaip apskritimas orientuoja į begalybės supratimą, kuris šeimos sudarymo momentu tampa svarbia nesi- baigiančios meilės idėjos materialia išraiška. Beje, tokia dimensija išlieka ir jam pinti naudojant nuolat žaliuojančias šakeles (Швед 2007:511)¹⁶.

Vainikėlis santuokos ceremonijoje

Vainikėlio simbolika reikšminga ir šiuolaikinėje santuokos ceremonijoje, kurioje jis įgauna naujų prasmų ir funkcijų. Tradicinėse vestuvėse atsiveikinimo su gimtaisiais namais laikotarpis nuotakai yra akivaizdžiai pavojingas (neatsitiktinai jaunąją lydi maginio turinio daiktai, veidas dengiamas nuo blogos akies ir kitokių kenkimų)¹⁷. Tačiau akivaizdu, kad svarbiausias argumentas yra vainikėlis, nes vainikas, kaip yra teigęs lenkų etnologas K. Mošinskis, žmonių sąmonėje turėjo magiško apsaugos rato nuo pikto prasmę (Moszynski 1967:320). Todėl tradicinėse vestuvėse nuotakos vainikėlis, kaip maginio rato analogas, nuotaką globojo labiliu saugumo prasme socialinio statuso kaitos laikotarpiu. Maginio apsauginio rato idėja aptinkama ir Dzūkijos senovinėje vainiko pynimo apeigoje. Gervėčių apylinkėse dar XX a. antroje pusėje vainikėlis buvo pinamas ratu sustojusių pamergių, ir jos paeiliui iš dešinės į kairę, iš rankų į rankas siuntė rūtas, kol tos sugriždavo pas pynėją (Dundulienė 1991:363; Karaliūtė 1989:166). Tokia vainikėlio traktuotė išnyksta sudarant santuoką, kai vainikėlis tampa sociokultūrinis simbolis, liudijančiu socialinį jaunosios statuso pasikeitimą. Juridinio akto sudarymą lydi vainikėlio pozicijos nuotakos vestuvinėje aprangoje kaita. Pirmiausia tai krikščioniška tradicija, ir bažnyčioje vainikas persegamas iš kairės galvos pusės į dešinę. Dešinė krikščioniškoje tradicijoje siejama su žeme, vaisingumu, derliumi, moterišku pradū (Becker 1995:52), todėl akivaizdu, kad įteisinus naujos šeimos sukūrimą vainiko persegimas įgauna simbolinę nuotakos socialinio statuso pasikeitimo prasmę.

¹⁵ Nuvytusi ir sutrypta rūta ukrainiečių tradicijoje reiškia prarastą nekaltybę. Žr.: Курочкин 1982:147.

¹⁶ Tiesa, I. Šved tokią simboliką išvelgė spygliuočių medžių traktuotėje, aptinkamoje baltarusių folklore. Tačiau asociacijos akivaizdžios. Spygliuočiai medžiai yra nuolat žaliuojantys, kaip ir vainikėliui pinti naudojamų augalų šakelės.

¹⁷ Kai kuriose tautose našlės vualis saugo ją nuo mirusio vyro ar kitų ištekėjusių moterų kaip ir kitos atskyrimo nuo šio pasaulio ir priartėjimo prie sakralaus praktikos (žr.: Ван Геннеп 1999:153). Baltarusiai apsauginiais tikslais į vainiką dėdavo česnako skiltelę (žr.: Дрозд [B.d.]:299). Dzūkijoje vežama į vyro pusę nuotaka nuo pikto dvasių ir blogų akių, be kitų priemonių, apsigaubdavo galvą skepeta (žr.: Čepienė 1989:181).

Vainikėlio persegimo santuokos sudarymo metu tradicija sovietmečiu įgavo platų mastą. A. Vyšniauskaitė XX a. 7-ajame dešimtmetyje rašydama apie besiformuojantį sovietinį santuokos Civilinės metrikacijos skyriuje modelį teigė, kad daug kur Lietuvoje buvęs paprotys persegti jaunosios rūtų vainikėlį iš kairės galvos pusės į dešinę. Pasak jos, toks paprotys perėjo į civilinę santuokos formą daugelyje Vidurio Lietuvos ir Žemaitijos civilinės metrikacijos biurų, ir siūlo jį padaryti visuotinį (Vyšniauskaitė 1967:30)¹⁸. Šis apeigos momentas ilgainiui buvo įtvirtintas civiliniame sovietmečio apeigyne. Tiesa, 2007 m. Vilniaus santuokų rūmuose atlikti stebėjimai leidžia teigti, kad nelikus santuokos sudarymo scenarijuje privalomo vainikėlio persegimo veiksmo, šiandien perseginėja ne visi besituokiantys. Dalis šių veiksmų atlieka bažnyčioje. Taigi pamažu grįžtama prie katalikiškojo tradicijos varianto. Netgi jei tą dieną jau būna atlikta civilinė santuokos apeiga, bažnyčioje pašventintą vainikėlį (prieš tai gražinus į kairę pusę) pakartotinai persega. Galimas dalykas, kad, be tradicijos, tam įtakos turėjo ir minėti sovietmečio civilinių vestuvių apeigų kanonai, įtvirtinti apeigynuose, kai į juos buvo perkeltas vainikėlio persegimo paprotys. Todėl Lietuvoje, įskaitant ir šiuolaikines Pietryčių Lietuvos lenkų vestuves, rengiant jaunąją santuokos ceremonijai, atsisveikinimo metu, kaip anksčiau esame minėję, namuose vainikėlį paprastai prisega prie veliūmo kairėje galvos pusėje. Taigi jau tuo metu mintyse yra turimas būsimas jo persegimas.

Vainikėlio nuėmimas

Pateikta medžiaga leidžia teigti, kad vainikėlio pynimo, nuotakos galvos puošimo papročiai pirmiausia orientuoti į vainikėlio, kaip tradicinio mergystės simbolio, vertės išryškinimą, o vainikėlio persegimas liudija juridinio santuokos įteisinimo metu įvykusią socialinio statuso permainą¹⁹. Tačiau galutinai vainikėlio ritualinis vaidmuo baigiasi pirmąją vestuvių dieną, jo nuėmimo metu, kai nuotaka išsiskiria su jaunyste ir simboliškai įvedama į moterų luomą. Vainikėlio nuėmimas – daugeliui tautų būdingas veiksmas. Tradiciniame vestuvių modelyje vainikėlio nuėmimas buvo kulminacinis momentas, kurio metu nuotaka ir jaunikis tampa žmona ir vyras, o teisingiau tariant, tai šeimos socialinis ir kultūrinis įtvirtinimas kaimo bendruomenėje. Neatsitiktinai, pvz., latvių tradicinėse vestuvių apeigose (išlikęs ir XX a. antrojoje pusėje), liaudies supratimu, vainikėlio nuėmimas tiek svarbus, kad jaunieji pripažįstami sukūrę šeimą tik atlikus šį veiksmą (Устинова 1980:102–103, 118). Apeigoje svarbus yra atsisveikinimo su tėvų namais, mergyste motyvo pakartojimas, kartais išreiškiamas verbalinėmis atsisveikinimo su rūtų vainikėliu formomis. Antai tradicinėje lenkų vestuvių dainoje, dainuojamoje jaunosios prieš paliekant tėvų namus, skamba tokie žodžiai: „Jau atsisveikinu su jumis, sienos, kabėjo ant jūsų mano mylimas rūtų vainikėlis“ (Łeńska-Bąk 1999:144). Kaip pažymi B. Buračas, „vainikėlio nuėmimas – tai graudi valanda. Verkia ne tik jaunoji, jos seserys, bet verkia ir daug jaunosios draugių bei kaimynų“ (Buračas [B.d.]:376). XIX a. – XX a. pirmaisiais dešimtmečiais Lietuvoje vainikėlis buvo nusegamas prieš išvežant jaunąją į vyro namus arba dažniau pas jaunąjį po keltuvių (Vyšniauskaitė 1995:356). Antai Ignalinos krašte susėdus prie stalo po keltuvių vainikėlį nuimdavo pamergės (Karaliūtė 1966:171). Tačiau Rūkainiuose (Vilniaus r.) vainikėlį svočia kartais nuimdavo po pirmojo su jaunuoju šokio.

XX a. Lietuvoje ilgainiui vestuvės sutrumpėjo, ir pamažu vainikėlio nusegimas iš antros vestuvių dienos ryto persikėlė į pirmos vestuvių dienos vidurnaktį, kai nuo XX a. 7-ojo dešimtmečio vis labiau sureikšminamas ir pabrėžiamas pirmosios vestuvių dienos vidurnaktis. Paprotys nuimti vainikėlį

¹⁸ Kairėje pusėje prisiseiga ir lužitėnai. Žr.: Fischer 1934:184.

¹⁹ Jau sugrįžimo iš jungtinių dainose skamba sugrįžimo be vainikėlio tema (žr.: Kazlauskienė 1976:338–342).

12 val. nakties pradėjo formuotis Mažojoje Lietuvoje XIX a. – XX a. pirmaisiais dešimtmečiais, sekant vokiška tradicija, kai marčios vainiką vidurnaktį nuimdavo „pirmoji draugalka“. Tokia apeigos forma tuo metu vietomis žinota Užnemunėje (Čepienė 1977:37, 95; Vyšniauskaitė 1990a:184) ir pamažu paplito visoje Lietuvoje. Taigi ir Pietryčių Lietuva tapo šio papročio paplitimo zona. Pokyčiai vyko ir Lenkijoje. XIX a. pradžioje, prieš jaunajai išsikraustant pas jaunąjį, jaunosios rūtos vainikėlį pakeisdavo ištekėjusios moters simboliu – kyku, dar kitaip vadinamu ponios gaubtuvėliu. Pamažu šios sudėtingos apeigos sutrumpėjo ir pradėtos atlikti pirmos vestuvių dienos vidurnaktį (Hryń-Kuśmerek, Śliwa 2000:158–160)²⁰. Analogiškai Baltarusijos lenkai (arba baltarusiai katalikai) vainikėlį nuima vidurnaktį su apeigomis. Akivaizdu, kad Pietryčių Lietuvos lenkai natūraliai perėmė visuotinai Lietuvoje plintantį papročio modelį. Todėl manytume, kad Pietryčių Lietuvoje vykusius pokyčius lėmė ne Lenkijos ar kitų kaimynų apeigos modelis, o sovietmečiu vykusi vestuvinių apeigų raida. Neabejotina, kad kulminacinio vestuvių momento koncentracijai pirmos dienos vidurnaktį įtakos turėjo ir dažnai naktį užsibaigiančios vestuvės.

Vainikėlio deginimas

Vainikėlio nuėmimo vidurnaktį tradicija Lietuvoje XX a. paskutiniais dešimtmečiais buvo papildyta vainikėlio deginimo papročiu²¹. Pasak A. Vyšniauskaitės, Lietuvoje tai įvyko XX a. 6–9-ojo dešimtmečių sudėtinėse vestuvėse, kai išgalėjo lietuviškiems papročiams svetimas vainikėlio nuėmimas, dažnai lydymas jo sudeginimo pirmosios vestuvių dienos vidurnaktį (Vyšniauskaitė 1995:332)²². Lietuvoje tai naujas paprotys, tačiau deginimas neiškrenta ir bendro požūrio į šventinto daikto naikinimą tendencijos. Nors vainikėlis Lietuvoje nėra naudojamas liaudies pamaldumo tradicijose kaip sakramentalija, bet šventinto inventoriaus naikinimo prasme jis prilyginamas kitiems šventintiems daiktams (žolynai, kryžiai, verbos ir kt.). Antai S. Daunys yra užfiksavęs teiginį, kad jei vainikėlis nesaugomas, tai geriau sudeginti, kadangi „negalima esą jo bet kur mėtyti, nes šventas“ (Kaišiadorių r.) (Daunys 1969:236), t. y. elgiamasi kaip su bent koku bažnyčioje šventintu daiktu, kuris paprastai yra sudeginamas.

Lauko tyrimų duomenimis, XX a. pabaigoje Pietryčių Lietuvoje įsitvirtino (tik kartais tas daroma antros vestuvių dienos ryte) šis regione etninių skirtumų neturintis vestuvinis paprotys. Apie vainikėlio deginimo plitimo tempus Lietuvoje liudija A. Vyšniauskaitės tyrimų duomenys. Aukštaitijoje 1980 m. vidurnaktį degindavo 92% vestuvių, o Dzūkijoje veiksmo plitimo tempai mažesni, nes vidurnaktį degindavo tik 44% iš 93,1% vestuvių, beveik tiek pat paryčiais, dalis – antros dienos ryte (Vyšniauskaitė 1985:100. Vyšniauskaitė 1983:117). Tačiau jau XX a. pabaigoje, lauko tyrimų duomenimis, Pietryčių Lietuvos lenkai praktiškai visuomet nuimtą vainikėlį sudegindavo vidurnaktį²³. Tradicija per gyventojų migraciją pateko į Baltarusiją, kur vainikėlio deginimo faktų užfiksuo-

²⁰ Vidurnaktį taip pat elgiasi ir prancūzai (žr.: Иванова, Покровская 1989:197) bei vokiečiai (žr.: Филимонова 1989:36).

²¹ Deginimas praieityje žinomas ir kitose Europos tautose. Antai šveicarai degindavo po vestuvių karčemoje (žr.: Токарев, Шервуд 1989:100).

²² Tiesa, kitur ji teigia, kad XX a. 8–10-ajame dešimtmečiais nusistovėjo paprotys nusegti jaunosios vainikėlį per iškilmingus pirmoryčių pietus, ir tik kai kur jis deginamas po jungtvių vidurnaktį (žr.: Vyšniauskaitė 1995:358). Tikėtina, kad paprotys įsitvirtina nuo 7-ojo dešimtmečio, ypač – nuo 8-ojo dešimtmečio, kai pradėjo plisti šakočiai, ant kurių vainikėlis paprastai deginamas.

²³ Kita vertus, pasak I. Šidiškienės, Vilniaus krašto lenkai vainikėlio deginimą laiko lietuvišku papročiu (žr.: Šidiškienė 2006:133). Tai lenkiškos aplinkos priimta apeiga, kuri, lauko tyrimų duomenimis, žinoma ir Vilniaus rusų vestuvėse.

ta XX a. pabaigoje Ašmenos r. lenkų vestuvėse. Tačiau tai, matyt, pavieniai atvejai, nes, kaip minėjome, šioje teritorijoje tradicinis vainikėlis šiuolaikinėms vestuvėms mažai būdingas.

Vainikėlis deginamas lėkštutėje, užpylus jį degtine. Tuo metu paprastai užgesinamos šviesos ir dažniausiai dainuojama „Ilgiausių metų“, tačiau pasitaiko atvejų, kai vainikėlio deginimo metu svočia skaito jaunajai graudinti skirtą tekstą, kuriame pabrėžiamas jos atsisveikinimo su mergyste ir tapimo moterimi aspektas. Svočios žodžiais patvirtinamas naujas jaunosios statusas ir teigiama pereinamojo periodo pabaiga. Būdingas tokio teksto pavyzdys užrašytas Šumske: „Štai yra vainikėlis ne iš perlų ir ne iš brangakmenių, bet iš žalios mirtos, mergystės ženkle, kuris nuo šiandien dings nuo tavo galvos ir niekada daugiau nebegrįš“²⁴. Panašų scenarijų pateikia ir sovietinių vestuvių tradicijų patirtį apibendrinusi I. Čepienė (Čepienė 1971:19–20). Tačiau lauko tyrimų metu džučių vestuvėse nėra tekę užfiksuoti verbalinės komunikacijos elementų, kurie yra būdingi šiuolaikinėms Lietuvos lenkų vestuvėms ir suteikiantys joms specifinių regioninių bruožų.

Tačiau greta siekio išsaugoti pagarbą nuotakos vainikėliui ir netgi pastangų ritualizuoti veiksma išryškėja vulgarumo elementų. Antai sovietmečiu lietuvių vestuvėse pradėta dainuoti dviprasmiška naktigonų daina „Stok ant akmenėlio“²⁵, tarsi pabrėžianti, kad vainikėlio naikinimas yra formali akcija, nes defloracija realiai jau neturi ryšio su pirmąja vestuvių naktimi. Nors ir tradicinėse lietuvių vestuvėse apeigose aptinkama užuominų į šį veiksma, tačiau jos buvo perteikiamos metaforiškai bei simboliškai ir paprastai neįgaudavo viešos akcijos pavidalo²⁶. Antai defloracijos kontekste reikėtų žvelgti į A. Vyšniauskaitės minimą barškinimą rakandais rytų aukštaičiuose suguldžius klėtyje jaunuosius bei triukšmingas keltuvas (Vyšniauskaitė 1964:504–505). Analogija triukšmui galėtų būti indų daužymas vestuvėse. Tiesa, indų daužymo funkcijoje išreiškiama laimės, sėkmės, vaikų gausos idėja, tačiau A. Toporkovo nuomone, pagrindinė veiksmo reikšmė yra defloracijos ir gimdymo simbolika (Топорков 1990:89). Aptinkami defloracijos simbolinio ir metaforinio perteikimo pėdsakai tradicinėse vestuvių apeigose vis dėlto neleidžia susieti jų su sovietmečiu atsiradusiais papročiais. Kas kita – vainikėlio saugojimas ir panaudojimas gyvenimo praktikoje.

Vainikėlio saugojimas

XX a. pabaigoje Lietuvos lenkų vestuvėse grįžtama prie tradicinio vainikėlio vertinimo ir perdavimo saugoti jaunajai papročio. Lietuvoje žinoma keletas tradicinio vainikėlio saugojimo variantų. Pirmiausia tai vainikėlio siuvimas į pagalvę, taip pat jo laikymas dėžutėje, skrynioje ar kitur²⁷. Žemaičiai vainikėlio žolynais smilkė naujagimį, naudojo meilės burtuose (Vyšniauskaitė 1983:117; Vyšniauskaitė 1985a:150), išsaugotą iki mirties kartais jį dėdavo į karstą. Užfiksuotas netgi sudeginto vainikėlio pelenų užkasimo į žemę atvejis (1963 m. Molėtų r.). Apskritai lietuviškoji vainikėlio saugojimo tradicija įsikomponuoja į Europos papročių kontekstą. Tradicinė Lenkijos liaudies išmintis reikalavo, kad vestuvinių rozmarino vainikėlių jaunoji turėtų maudydama nauja-

²⁴ „Oto jest wianek nie z pereł i nie z diamentów. Ale z zielonej mirty, znak panieństwa. Który z dzisiejszego dnia zniknie z twojej głowy. I nigdy już więcej nie powróci” (užrašė R. Deinaravičienė, 2006 m.).

²⁵ Vestuviniuose sovietmečio papročiuose būta ir daugiau dviprasmių, neturinčių apeiginės prasmės veiksma. Pvz., vainikėlio „laidotuvės“ (žr.: Вишняускайте 1989:174).

²⁶ Paprotys, kai ryte demonstruojama jaunosios nekaltybė, XIX a. pabaigoje yra žinomas Krakių bei Kupiškio apylinkėse (žr.: Vyšniauskaitė 1964:505). Viešas jaunosios „sąžiningumo“ demonstravimas po pirmosios nakties buvo būdingas kaimyninės Baltarusijos Polesėje (žr. Гура, Терновская, Толстая [B.d.]:56–57). Netgi praeityje toks paprotys buvęs ir Italijoje (žr.: Красновская 1989:129).

²⁷ Merkinės apylinkės moterys iki XX a. 6-ojo dešimtmečio vainikėlių laikė pasidėjusios dėžutėje, skrynioje ar kitur (žr.: Šidiškienė 2002:207).

gimį, kad jis laimingai augtų, kad būtų sveikas, dėtų jį į lopšį, aprūkytų juo nuo išgaščio, laikytų dėžutėje, prie šventųjų paveikslų, kabintų ant sienos. O vestuvinės žalumos, t. y. vainikėlio, dėjimas į pagalvės kampus sietas su šeimyninio gyvenimo sėkme. Be to, saugomi išdžiovinti vestuvinio vainikėlio lapeliai buvo vertinami kaip veiksmingas vaistas įvairioms ligoms gydyti, ypač vaikų (Kowalski 1998:592; Гыпа 1995:324)²⁸. Panašią reikšmę vainikėliui teikė ir baltarusiai, kurie po vestuvių jį dėdavo po paveikslais, užkišdavo už jų, saugodavo kaip buvusios mergystės simbolį, o gėles nuo vainikėlio naudojo apsauginiais tikslais, pasitelkdavo meilės magijoje (Дрозд [B.d.]:299).

Vienas dažniausiai pasitaikančių šiuolaikinio vainikėlio saugojimo būdų Pietryčių Lietuvos lenkų šeimose yra artimas tradiciniam šio regiono papročio modeliui, t. y. simbolis siuvas į pagalvę²⁹. Šventintas mirtas laiko pagalvėje tikėdamiesi išsaugoti jas iki mirties (Šalčininkų r., Turgeliai, Vilniaus r., Buivydų k.), saugoti jos įdedamos į voką (Vilniaus r.). Nors ir neakcentuojama, bet galima manyti, kad kartais jos dedamos į karstą. Šiuolaikinėse lenkų šeimose mirtos vainikėlis dažnai naudojamas maudant naujagimį (Rudamina, Didieji Medininkai, Mickūnai – Vilniaus r.). Kartais sovietiniame apeigų modelyje, akivaizdžiai pratęsiant tradicinę šio momento sakralią būseną, rūtų vainikas buvo įdedamas į suvenyrinę „kraičio skrynelę“ ir įteikiamas jaunajai (Čepienė 1971:19). Netgi gali būti įdėtas į dailią dėžutę ir atiduotas saugoti jaunajam (Vilnius). Toks pat vainikėlio laikymo būdas užfiksuotas ir Vilniaus rusų vestuvėse. Baltarusijoje vainikėlis dedamas į dėžutę kartu su rankšluosčiu (tiesiamu išlipant iš transporto priemonės ir ant namo, kuriame vyksta vestuvių vaišės, slenkščio³⁰) bei kitomis dovanomis ir saugomas kaip meilės simbolis su viltimi, kad ji išliks visą gyvenimą (Ščiucinas). Vainikėlis siuvas į pagalvę ir Baltarusijos lenkų, netgi sakoma, kad miegodamas ant tokios pagalvės jaunasis ateityje neis pas kitas (Sapockinas). Siuvas į pagalvę ir dėl šeimos laimės apskritai (Дрозд [B.d.]:299). Įdomu, kad kaip simbolis saugomas kartu su veliumu vakare nuimtas netgi dirbtinių gėlių vainikėlis (Skidelis).

Tačiau kyla natūralus klausimas, kaip įsivyravus vainikėlio deginimo papročiu užtikrinama jo saugojimo tąsa (pvz., Baltarusijai tas neaktualu). Tiesiog šiandien stebime papročio modifikaciją. Kadangi įsigali vainikėlio deginimas vidurnaktį, prieš deginimą vainikėlis dažnai keičiamas kitu, kuris įsiuvas į pagalvę ar kitais jau aprašytais būdais saugomas pašventintas bažnyčioje. Kitas nuėmimo variantas, kai originalus jungtvių metu bažnyčioje pašventintas vainikėlis, kurį jaunajai prieš išvažiuojant į sutuoktuves prisega motina, vestuvių metu svečiams nematant pakeičiamas nešventintu mirtos vainikėliu, skirtu būsimam deginimui (Vilniaus r.). Taip pasiekama, kad nešventinto vainikėlio deginimu neiškrentama iš šiuolaikinio papročio funkcionavimo konteksto. Kitaip tariant, veiksmas atliekamas laikantis susiformavusio kanono reikalavimų ir plačiai paplitusios vainikėlio deginimo tradicijos. Saugant šventintą vainikėlį kartu siekiama išlaikyti simbolio ryšį su tradicija ir netgi išryškinti jo sakralumą bei tariamas gydomąsias ir magines galias, kurios buvo plačiai žinomos dar XX a. pirmojoje pusėje. Toks dualistinis papročio pobūdis ir ypač vienas jo

²⁸ Plg.: Daunys 1969:236. Prancūzai vainikėlį pakabindavo viešai atminčiai (žr.: Иванова, Покровс-кая 1989:197).

²⁹ I. Šidiškienė XX a. pirmojoje pusėje Rytų Dzūkiją sieja su vainikėlio siuvimo į pagalvę papročiu (žr.: Šidiškienė 2003:49). A. Vyšniauskaitės teigimu, jį kartais dėdavo į karstą (žr.: Vyšniauskaitė 1983:117). Į pagalvę siuvo ir lenkai, laikė dėžutėse, prie šventųjų paveikslų, ant sienos (žr.: Гыпа 1995:324).

³⁰ Slenkstis baltarusių kultūroje vertinamas kaip mirties zona ir prie jo liestis negalima, todėl ant slenkščio patiesia rankšluostį. Arba per slenkstį nuotaką perneša jaunasis. Vestuvėse rankšluostis naudojamas ir kitais maginiais tikslais. Antai per rankšluostį su uždegta „grabnyčia“ pervaziuoja visas kortežas, tikintis apsaugos kelyje (žr.: Крык 2004:216, 219).

aspektų – jaunosios vainikėlio sukeitimas ir pakeistojo nešventinto deginimas sudaro Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvių specifiškumą. Vainikėlių keitimo paprotys Lietuvoje XX a. antrojoje pusėje vykusiose lietuvių vestuvėse nėra fiksuojamas. Dar daugiau, jau XX a. 8-ajame dešimtmetyje etnografai konstatavo vainikėlio sakralumo praradimo faktą (Vyšniauskaitė 1981:140).

Taigi bėgant amžiams pasikeitė vestuvių papročiai ir jų reikšmė visuomenėje. Tačiau galima konstatuoti, kad šiuolaikinės Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvės nėra vien bendro gyvenimo, socialinio ir juridinio šeimos statuso patvirtinimas. Jose stebima tendencija, viena vertus, puoselėti tradiciniais liaudiškų papročių elementais papildytas ir krikščionišku sakralumu pasižyminčias apeigas, o kita vertus, – pramoginiais veiksmais formuoti šiuolaikinį vestuvių diskursą. Atliktas nuotakos vainikėlio vestuvių papročiuose ir apeigose tyrimas leidžia teigti, kad Pietryčių Lietuvoje lenkų vestuvėse simbolio naudojimo tradicijos susipina su kitiems Lietuvos regionams ir kaimyniniams kraštams būdingais papročiais. Tačiau jie, nors papildomi šiuolaikinę simbolio traktuotę ir prasmę atitinkančiais veiksmais, išsaugo esminius nuotakos vainikėlio sakralumo ir magiškumo bruožus. Išskirtinė šiuolaikinių lenkų vestuvių tendencija yra šiame krašte neturintis tradicijos vainikėlio pynimas iš mirtos šakelių. Tai rodo, jog kintant apeigos struktūrai ir vainikėlio žaliavai, išlieka simbolio semantika, nes tradiciškai mirtos vainikėlis, kaip ir rūtų, taip pat simbolizuoja nekaltybę (Becker 1995:169).

Akivaizdus lietuvių vestuvių papročių perėmimo pavyzdys yra nuotakos vainikėlio deginimas pirmosios vestuvių dienos vidurnaktį. Tačiau XX a. pabaigoje pastebima nauja tendencija, kada bažnyčioje pašventintas vainikėlis keičiamas analogišku mirtos vainikėliu, kuris deginamas vestuvių vaišių metu, o tikrasis paliekamas saugoti pas jaunąją kaip atminimas. Taip pat išlieka/atsinaujina tradicinis vainikėlio saugojimas bei naudojimas maginiais tikslais. Simbolis siejamas su tikėjimu užsitikrinti jo pagalbą įvairiose jaunųjų būsimo gyvenimo situacijose. Todėl formuojantis savitoms Pietryčių Lietuvos lenkų vestuvių vainikėlio žaliavos panaudojimo tradicijoms perimami ir sąmoningai naujai traktuojami lietuviški papročiai bei simboliu išryškinamas krašto gyventojų etnokultūrinis savitumas.

Literatūra

- ALSEIKAITĖ, M. Vilniaus krašto lietuvių būdo bruožai gyvenime ir tautosakoje. In *Liaudies kultūra*, 1996, Nr. 6, p. 46.
- BALDAUSKAS, J. Mūsų dainų erotika (rūtos erotinė simbolika). In *Gimtasai kraštas*, 1935, Nr. 1, p. 233.
- BECKER, U. *Simbolių žodynas*. Vilnius: Vaga, 1995.
- BURAČAS, B. Kupiškėnų vestuvės. In BURAČAS, B. *Lietuvos kaimo papročiai*. Vilnius: Mintis, p. 376.
- ČEPIENĖ, I. Šiuolaikinės dzūkų vestuvės. In *Kraštotyra*. Vilnius: Lietuvos TSR paminklų apsaugos ir kraštotyros draugija, 1971, p. 255–264.
- ČEPIENĖ, I. Vestuvių papročiai. In *Kernavė*. Vilnius: Vaga, 1972, p. 208–219.
- ČEPIENĖ, I. *Lietuvių liaudies vestuvių veikėjai*. Vilnius: Mokslas, 1977.
- ČEPIENĖ, I. Krokšlio kaimo vestuvių papročiai. In *Dubičiai*. Vilnius: Mintis, 1989, p. 174–182.
- DAUNYS, S. Rūta lietuvių liaudies tradicijose. In *Kraštotyra*. Vilnius: Lietuvos TSR paminklų apsaugos ir kraštotyros draugija, 1969, p. 235.
- DEKOWSKI, J. P. Udział i rola społeczniści wiejskiej w zwyczajach weselnych polski śródkowej. In *Łódzkie studia etnograficzne*, T. XVI. Łódź: Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, 1974, s. 11–12.
- DUNDULIENĖ, P. *Lietuvių etnologija*. Vilnius: Mokslas, 1991.
- FISCHER, A. *Etnografija słowiańska. Łużycznice*: Książnica-Atlas. Lwow-Warszawa, 1934.
- FISCHER, A. *Etnografija słowiańska. Polacy*: Książnica-Atlas. Lwow-Warszawa, 1934(a).
- Gyventojai pagal lytį, amžių, tautybę ir tikybę*. Vilnius: Statistikos centras, 2002.
- HRYŃ-KUŚMIEREK, R., ŚLIWA, Z. *Encyklopedia tradycji polskich*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000.
- KAJACKAS, A. *Bažnyčia liturgijoje: liturgijos raida istorijoje*. Kaunas: Lietuvos katechetikos centras, 1998.
- KARALIŪTĖ, E. Vestuvių papročiai. In *Ignalinos kraštas*. Vilnius: Vaga, 1966, p. 159–174.
- KARALIŪTĖ, E. Vestuvių papročiai. In *Gervėčiai*. Vilnius: Mintis, 1989, p. 162–175.
- KAZLAUSKIENĖ, B. *Mergvakario dainos: Vestuvinės dainos jaunosios pusėje*. Lietuvių liaudies dainų katalogas. Vilnius: Vaga, 1976.

- KOWALSKI, P. *Leksykon znaki świata. Omen, przesąd, znaczenie*. Warszawa–Wrocław: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1998.
- KUDIRKA, J. Lietuviškoji Lazūnų kultūra. In *Etnografija*, 2001, Nr. 11, p. 191.
- ŁEŃSKA-BAK, K. *Zapraszamy na wesele*. Kraków: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, 1999.
- MACEIKA, J. *Lazūnai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1998.
- MATUSAS, J. Lietuviškas rūtų vainikėlis ir istorija. In *Aidai*, 1962, Nr. 1, p. 43–44.
- Mergvakario ir jaunojo sutiktuvų dainos. In *Lietuvių liaudies dainynas*, t. 5: *Vestuvinės dainos*, kn. 3. Parengė B. KAZLAUSKIENĖ. Vilnius: Vaga, 1989, p. 13–14.
- MILIUS, V. Seinų krašto lietuvių papročiai. In *Lietuvių liaudies papročiai*. Vilnius: Lietuvos liaudies kultūros centras, 1991, p. 116–137.
- MOSZYŃSKI, K. *Kultura ludowa Słowian: Kultura Duchowna*. Warszawa: Książka i wiedza, 1967, t. 2, Cz. 1.
- Senesniųjų Rusnės gyventojų pasakojimai. Parengė M. ČILVINAITĖ. In *Rusnė*. Vilnius: Mintis, 1992, p. 200; 204.
- Suvalkiečių vestuvės. Aprašė U. ŽEMAITIENĖ. In *Lietuvių tautosakos lobynas*. Red. J. BALYS. Cleveland, Ohio, 1953, t. 3.
- ŠIDIŠKIENĖ, I. Lietuvių nuotakos simboliai Europos šalių kontekste: realiųjų ir prasmių kaita XIX–XX a. In *Lituanistica*, 2002, Nr. 4, p. 71–77.
- ŠIDIŠKIENĖ, I. Santuoka ir vestuviniai simboliai Merkinės apylinkėse XX a. antrojoje pusėje. In *Lietuvos katalikų mokslo akademijos metraštis*, 2002(a), t. 31, p. 207.
- ŠIDIŠKIENĖ, I. Simboliniai veiksmai lietuvių XIX a. II pusės – XX a. vestuvių apeigose. In *Lietuvos etnologija*, 2003, t. 3 (12), p. 41.
- ŠIDIŠKIENĖ, I. Lietuvių vestuvės XX a. antrojoje pusėje – XXI a. pradžioje: etniškumo diskursas. In *Punksko ir Seinų krašto lietuvių: etninio ir kultūrinio tapatumo bruožai*. Punkskas: Punksko „Aušros“ leidykla, 2006, p. 106–135.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Šeimos butis ir papročiai. In *Lietuvių etnografijos bruožai*. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1964, p. 505.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. *Lietuvių šeimos tradicijos*. Vilnius: Mintis, 1967.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Vestuvės Suvalkijos kolūkiniame kaime. In BUTKEVIČIUS, I., KULIKAUSKIENĖ, V., MILIUVIENĖ, M. *Šiuolaikinis Suvalkijos kaimas*. Vilnius: Mokslas, 1981, p. 140.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Tradicijos ir novacijos šiuolaikinėse dzūkų vestuvėse. In *Etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1981 ir 1982 metais*. Vilnius: Lietuvos TSR mokslų akademijos Istorijos institutas, 1983, p. 113–118.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Tradicijų perimamumas šiuolaikinėse aukštaičių vestuvėse. In *Etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1983 ir 1984 metais*. Vilnius: Lietuvos TSR mokslų akademijos Istorijos institutas, 1985, p. 100.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Žemaičių vestuvės. In BUTKEVIČIUS, I., KULIKAUSKIENĖ, V., MILIUVIENĖ, M. *Šiuolaikinis Žemaitijos kaimas*. Vilnius: Mokslas, 1985(a), p. 150.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Dzūkijos etnografinio regiono vestuvių apeigų struktūra ir prasmė (XIX a. antroji pusė – XX a.). In *Alytaus miesto ir apylinkių istorijos bruožai*. Vilnius: Mokslas, 1989, p. 132–139.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Vestuvės – ritualas ar eilinė pramoga? In *Žvilgsnis į šeimą*. Straipsnių rinkinys. Vilnius, 1990, p. 14.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Gaubtuvų apeigos prasmė. In *Etnografiniai tyrinėjimai Lietuvoje 1988 ir 1989 metais*. Vilnius: Lietuvos istorijos institutas, 1990(a), p. 184.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Apeigų sandaros pokyčiai XX a. 6–10-ajame dešimtmetyje. In VYŠNIAUSKAITĖ, A., KALNIUS, P., PAUKŠTYTĖ, R. *Lietuvių šeima ir papročiai*. Vilnius: Mintis, 1995, p. 271–395.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Lietuvių vestuvės Vydžių apylinkėse. In *Etnografija*, 2001, Nr. 11, p. 209.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Nuo piršlybų iki jungtuvų. In *Aukštadvaris*. Vilnius: Tėviškės pažinimo fondas, 2002, p. 236–248.
- VYŠNIAUSKAITĖ, A. Vestuvės Lietuvos kaime. In *Apie metodiką ir metodines priemones: Medžiaga etnografinėi praktikai*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2002(a), p. 77–80.
- ZADROŽYŃSKA, A. *Światy, zaświaty. O tradycji świętowań w Polsce*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2000.
- ŽUMBAKIENĖ, G. Sodybų želdiniai žmonių gyvenime. In *Tauragnai*. Vilnius: Versmė, 2005, p. 819.
- ВАН ГЕННЕП, А. *Обряды перехода. Систематическое изучение обрядов*. Москва: Восточная литература, 1999.
- ВАСІЛЕВІЧ, У. А. Барвінка. In *Беларускі фальклор*. Энцыклапедыя. Мінск: Беларуская энцыклапедыя, 2005, часть I, с. 140–141.
- ВИШНЯУСКАЙТЕ, А. Проблема использования этнических традиций для совершенствования современной свадебной обрядности литовцев. In *Этнокультурные традиции и современность*. Вильнюс: Институт истории АН Литовской ССР, 1989, с. 174.
- ГУРА, А.В. Венок свадебный. In *Славянские древности*. Том 1. Международные отношения. Москва, 1995, с. 322.
- ГУРА, А.В.; ТЕРНОВСКАЯ, О.А.; ТОЛСТАЯ, С.М. Материалы к полесскому этнолингвистическому атласу. In *Полесский этно-лингвистический сборник: материалы и исследования*. Москва: Наука [В.д.], с. 56–57.
- ДРОЗД, Д. Я. Вянок. In *Беларускі фальклор*. Энцыклапедыя, [В.д.]. Часть I, с. 299.
- ИВАНОВА, Ю.В.; ПОКРОВСКАЯ, Л.В. Народы Франции. In *Брак у народов Западной и Южной Европы*. Москва: Наука, 1989, с. 197;
- КЛИМУК, Ф.Д. Традиционная свадьба полесского села Симонивичи. Канун свадьбы. Венки. In *Полесский этно-лингвистический сборник*. Москва: Наука, 1983, с. 268–269.

- КРАСНОВСКАЯ, Н.А. Народы Италии In *Брак у народов Западной и Южной Европы*. Москва: Наука, 1989, с. 129.
- КРУК, Я. Традиционная белорусская свадьба. In *Неман*, 2004. № 8, с. 216; 219.
- КУРОЧКИН, А.В. Растительная символика календарной обрядности украинцев. In *Обряды и обрядовый фольклор*. Москва: Наука, 1982, с. 146–147.
- ЛЕВКИЕВСКАЯ, Е.Е. *Славянский оберег. Семантика и структура*. Москва: Индрик, 2002.
- МАКАШИНА, Т.С. Свадебный обряд русского населения Латгалии. In *Русский народный свадебный обряд*. Исследования и материалы. Под редакцией К.В. ЧИСТОВА и Т.А. БЕРНШТАМ. Москва: Наука, 1978, с. 150–151.
- ТОКАРЕВ, С.А.; ШЕРВУД, Е.А. Народы Швейцарии. In *Брак у народов Западной и Южной Европы*. Москва: Наука, 1989, с. 100.
- ТОПОРКОВ, А.Л. Домашняя утварь в поверьях и обрядах Полесья. In *Этнокультурные традиции русского сельского населения XIX – начала XX в.* Москва: Наука, 1990. Выпуск 2, с. 89.
- УСТИНОВА, М.Я. *Семейные обряды латышского городского населения в XX в.* Москва: Наука, 1980.
- ФИЛИМОНОВА, Т.Д. Немцы. In *Брак у народов Западной и Южной Европы*. Москва: Наука, 1989, с. 36.
- ЧИСТОВ, К.В. Семейные обряды и обрядовый фольклор. In *Этнография восточных славян*. Очерки традиционной культуры. Москва: Наука, 1987, с. 405.
- ШВЕД, И.А. Образы хвойных деревьев в белорусском фольклоре. In *VII конгресс этнографов и антропологов России*. Саранск, 9-14 июля 2007 г. Саранск, 2007, с. 511.

BRIDAL CORONET IN SOUTHEAST LITHUANIAN POLISH WEDDING IN THE END OF THE 20TH CENTURY – BEGINNING OF THE 21ST CENTURY

Alina Tomaševič, Jonas Mardosa
Vilnius Pedagogical University, Lithuania

Summary

Based on field research material and analysis of different authors the article analysis characteristics of Southeast Lithuanian Polish bridal coronet twinning and materials used for coronet. Customs of the first wedding day evening related to the symbol are analyzed. The task is to determine whether in Lithuanian Polish weddings bridal coronet is distinctive example of Lithuanian Polish wedding traditions or it is synthesis of Polish and Lithuanian wedding ceremony and customs. Analysis of bridal coronet in wedding customs and ceremonies shows that in Southeastern part of Lithuania traditions of use of symbol in Polish weddings are intertwined with customs characteristic to other regions of Lithuania and neighboring countries. On the eve of contemporary Southeastern Lithuanian Polish wedding there is a tradition of hen-parties at a small scale. During the hen-party the bridal coronet is sometimes made. The coronet is also made on the morning of the wedding day.

Prevailing and exceptional tendency in Southeastern Lithuanian Polish wedding is making of coronet from myrtle sprays. Lithuanians use rues for making a coronet. Symbolic meaning is attached to the coronet in the ceremony of marriage and during the wedding party. Lithuanian Polish have intercepted from Lithuanian custom of burning bridal coronet at midnight of first wedding day. Specific feature of Lithuanian Polish wedding is replacement of sanctified coronet by unholy myrtle coronet before burning. Unholy coronet is burnt and the sanctified one is kept. Apart from symbolic meaning certain magic and curative qualities are attached to the sanctified coronet. It is concluded that distinctive traditions of use of material for Southeastern Lithuanian Polish wedding coronet are developing. Also Lithuanian customs are taken over and treated meaningfully. Therefore during the wedding through symbol it is aimed to highlight ethno-cultural distinction of Southeastern Lithuanian population.

Gauta 2007 m. gegužės mėn.